

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนากลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการศึกษาออกเป็นตอน ๆ จำนวน 3 ตอน สรุปได้ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 บริบทของอำเภอจุน จังหวัดพะเยา

ตอนที่ 2 สภาพการรวมกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

2.1 ความเป็นมาของกลุ่มทอผ้า

2.2 การรวมกลุ่ม

2.3 การสนับสนุนกลุ่ม

2.4 ปัญหา/อุปสรรคของกลุ่ม

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนากลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

ตอนที่ 1 บริบทของอำเภอจุน จังหวัดพะเยา

สภาพทั่วไปของอำเภอจุน จังหวัดพะเยา หรืออดีตเรียกว่า เวียงล่อ หรือเมืองสีหราช นั้น ตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มแม่น้ำอิงตอนกลาง ถือว่าอำเภอจุนเป็นเมืองที่อยู่ในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง ลักษณะสภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นทุ่งราบกว้างใหญ่ มีภูเขาล้อมรอบ เป็นเมืองที่มีลักษณะความเป็นธรรมชาติ (แต่เดิมเรียกว่า “ทุ่งล่อ” จากหลักฐานพงศาวดารโยนกได้ถูกสร้างขึ้นประมาณปี จ.ศ. 642 (พ.ศ. 1823) นับว่าอำเภอจุนมีอารยธรรมที่ยาวนานร่วมสมัยเดียวกับอาณาจักรพะเยา จนกระทั่งสมัยพระยาภาวดีละแห่งนครเชียงใหม่เข้าตีเวียงล่อเพื่อไปถวายพระเจ้าตากสินแห่งกรุงธนบุรี เพื่อให้ได้โทษให้ทหารของนครเชียงใหม่ ฯลฯ ต่อจากนั้นเป็นต้นมาเวียงล่อจึงเสื่อมอำนาจและถูกทิ้งให้รกร้างในสมัยเจี๋ยวปล้นเมือง (พ.ศ. 2445)

ปัจจุบันอำเภอจุนมีพื้นที่ประมาณ 571 ตารางกิโลเมตร โดยมีลำน้ำ 2 สายสำคัญที่หล่อเลี้ยงชีวิตแก่ประชาชนในพื้นที่ และก่อให้เกิดผลผลิตทางเศรษฐกิจ นั่นคือ แม่น้ำอิง และแม่น้ำจุน อำเภอจุนได้มีการแบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 7 ตำบล คือ ตำบลห้วยข้าวดำ ตำบลจุน ตำบลพระธาตุจิงแกง ตำบลห้วยยางขาม ตำบลล่อ ตำบลหงส์หิน ตำบลทุ่งรวงทอง อีกทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล 6 แห่ง เทศบาลตำบล 1 แห่ง และมีสภาตำบล 2 แห่ง โดยในเขตอำเภอจุนนั้นมีประชากรอยู่ประมาณ 8 หมื่นคน โดยมีจำนวนครอบครัวมากกว่า 17,000 ครอบครัว และนอกจากนี้อำเภอจุนมีเนื้อที่เพื่อการเกษตรอยู่ 139,470 ไร่ ประชากรส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเมืองภาคเหนือ แต่บางพื้นที่ประชากรเป็นคนอพยพมาจากภาคอีสาน เช่น กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ที่บ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน เป็นต้น

ชื่อ อำเภอจุน มีที่มาจากชื่อ ลำน้ำจุน (ซึ่งเพี้ยนมาจากคำว่า “จุน” หมายถึง ห้วยจุน ตำนานพระธาตุจิงแกง) อันเป็นสายน้ำสำคัญไหลผ่านตำบลจุน ตำบลห้วยยางขาม ตำบลทุ่งรวงทอง ตำบลล่อ และไหลลงสู่มแม่น้ำอิงที่สบอิง และอำเภอจุนอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 734 กิโลเมตร ในปัจจุบันการคมนาคมสู่อำเภอจุนมีเฉพาะทางรถยนต์โดยทางหลวงหมายเลข 1021 (สายพะเยา-ดอกคำใต้-จุน) 1091 (น่าน-ปง-จุน) 1126 (พาน-ป่าแดด-จุน) ซึ่งการคมนาคมทางบกนี้สองข้างทางมีทิวทัศน์สวยงามตลอดทาง

ในปัจจุบันเศรษฐกิจโดยรวมของอำเภอจุนโดยทั่วไปขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจภาคการเกษตรพืชที่สำคัญ คือ ข้าวซึ่งเป็นข้าวคุณภาพดีเยี่ยมได้รับรางวัลพระราชทานปี พ.ศ. 2544 พันธุ์ข้าวที่ปลูกคือ กข.1 ดอกมะลิ 105 และพันธุ์เหลืองอ่อน ส่วนข้าวเหนียวนิยมปลูก กข.6 เอาไว้บริโภค และพืชที่ได้รับการส่งเสริมคือ ข้าวอินทรีย์ ซึ่งเป็นข้าวที่ปลอดสารเคมีและสารตกค้าง ปัจจุบันส่งออกไปยังประเทศอิตาลี แม้จะมีปริมาณน้อยแต่ก็เป็นพืชเศรษฐกิจที่มีอนาคต ส่วนพืชผลเกษตรอื่น ๆ ที่สร้างรายได้ให้กับชุมชน ได้แก่ ข้าวโพด กระเทียม หอมแดง และพืชไร่ทั่วไป

วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในอำเภอจุน นับว่ามีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายบนภูมิประเทศที่มีลักษณะสวยงาม อธิปไตยศาสนาพุทธและพราหมณ์มีผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่นี้ ประเพณีที่นับว่าสำคัญและมีการสืบทอดกันจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ ตานก๋วยสลาก ยี่เป็ง ปอยหลวง ปอยบวชลูกแก้ว ฟ้อนผี สงกรานต์และบวงสรวงพญาลอ ส่วนประเพณีทั่วไป ได้แก่ แอ้วสาว สืบชะตา เรียกขวัญ รับขวัญ เสือนเฮ้น ฯลฯ

อำเภอจุน จังหวัดพะเยา จะมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ วัดพระธาตุจิงแกง ซึ่งตั้งอยู่ในพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน เป็นสถานที่บรรจุพระเกศา และพระสารีริกธาตุ (เท้าข้างขวา) เป็นโบราณสถานทีบรรจุในรายงาน ททท. เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

วัดพระธาตุศรีปิงเมือง ตั้งอยู่หมู่ 1 ตำบลลือ เป็นวัดเก่าแก่และมีหลักฐานสันนิษฐานเป็นวัดคู่เมืองอำเภอจุน จังหวัดพะเยา มาแต่อดีต และเป็นสถานที่ตั้งของอนุสาวรีย์พญาลอ และภายในบริเวณวัดเป็นแหล่งอนุรักษ์ปลาค้าวที่น่าสนใจ

วัดพระสามดวง ตั้งอยู่ในหมู่ 3 ตำบลห้วยยางขาม เดิมันั้นเรียกว่า พระเจดีย์สามองค์ หรือที่เรียกตามภาษาท้องถิ่นเรียกว่า พระธาตุสามดวง “ตามหลักฐานที่ปรากฏอยู่สันนิษฐานว่าคงมีอายุไม่ต่ำกว่า 700 ปี ซึ่งวัดพระสามดวงได้รับการเสนอชื่อจากกรมศาสนาให้ตั้งเป็นวัดเฉลิมพระเกียรติฯ เนื่องในวโรกาสครบ 72 พรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

วัดดอกกุ๊กไก่แก้ว ตั้งอยู่หมู่ 4 เขตสภาพตำบลห้วยข้าวกล้าพื้นที่ติดกับอ่างเก็บน้ำห้วยข้าวกล้า เป็นสถานที่วิปัสสนาและปฏิบัติธรรมที่เคร่งครัดของพุทธศาสนิกชน โดยภายในวัดดอกกุ๊กไก่แก้วมีพระธาตุศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เลื่อมใสของพุทธศาสนิกชนทั้งใกล้ไกล

พระธาตุหงส์หิน ตั้งอยู่ในตำบลหงษ์หิน เป็นสถานที่ในตำนานในกล่าวถึง หงส์หิน พระลอบตามไถ่มาจนถึงที่แห่งนี้ ประกอบกับภายในมีหงส์เก่าแก่ตั้งอยู่บริเวณพระธาตุแห่งนี้ด้วย

เขื่อนยางบ้านศรีเมืองชุม ตำบลลือ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่รอการปรับปรุงมีทิวทัศน์ที่สวยงาม ซึ่งพัฒนาเป็นสถานที่พักผ่อนอีกแห่งหนึ่งของชาวอำเภอจุนและอำเภอใกล้เคียงภายในจังหวัดพะเยา

กำแพงสุ่มแผ่นดินพญาลอ ตั้งอยู่บนถนนสายพะเยา-จุน บริเวณรอยต่ออำเภอจุน และอำเภอดอกคำใต้ เป็นกำแพงที่ก่อสร้างขึ้นเพื่อแสดงให้เป็นสัญลักษณ์ของอำเภอจุน เป็นสถานที่ที่น่าสนใจและเหมาะสำหรับการถ่ายภาพเป็นที่ระลึก

จากสภาพบริบทของอำเภอจุน จังหวัดพะเยา นับว่าเป็นชุมชนที่มีความเป็นชนบทแบบภาคเหนือตอนบน การประกอบอาชีพของประชาชนจึงเกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ และการทอผ้าหรืองานหัตถกรรม ซึ่งถือได้ว่าเป็นการประกอบอาชีพเสริมในยามว่างจากการทำไร่ทำนาทำสวน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542)

ตอนที่ 2 สภาพการรวมกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

2.1 ความเป็นมาของผ้าฝ้ายทอมือบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน

จังหวัดพะเยา

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (ตั้งแต่วันที่ 1 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2548 ถึงวันที่ 6 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549) พบว่าสภาพการรวมกลุ่มเพื่อทอผ้าของหมู่บ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา เริ่มต้นจากครอบครัวของนายพล พรหมเสน ปัจจุบันอายุ 41 ปี ที่อพยพมาจากภาคอีสานเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา เมื่อประมาณ 20 กว่าปีมาแล้ว โดยครอบครัวนี้ประกอบอาชีพดั้งเดิมด้านการเกษตร คือ การทำนา ทำไร่ข้าวโพด และทำสวนมะขาม ขณะเดียวกันครอบครัวนี้ได้ทอผ้าเป็นอาชีพเสริมหรือเป็นการใช้เวลาว่างที่เหลือจากการทำการเกษตร โดยการทอผ้าจะเป็นการทอในลักษณะผ่านวม ผ้าขาวม้า และเสื่อปูนั่ง เพื่อไว้ใช้ในครอบครัว

ครอบครัวนี้ได้มีการถ่ายทอดการทอผ้าให้กับลูกชายคนเล็กซึ่งก็คือ นายพล พรหมเสน เนื่องจากนายพล พรหมเสน เป็นลูกชายคนเล็กที่คอยช่วยเหลือแม่เวลาทอผ้าทำให้มีความรู้ความเข้าใจความสามารถด้านการทอผ้า และมีพรสวรรค์ในการจดจำกระบวนการทอผ้าได้ดีรวมทั้งมีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาลายผ้าทอ ด้วยสภาพชุมชนชนบทที่มีวิถีชีวิตแบบเพื่อนบ้าน และเครือญาติทำให้ประชาชนในชนบทไปมาหาสู่กัน และในหมู่บ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ก็เช่นเดียวกัน ชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงกับครอบครัวนายพล พรหมเสน ไปมาหาสู่กัน และได้เห็นการทอผ้าของครอบครัวนี้ มีชาวบ้านจำนวนหนึ่งเกิดความสนใจด้านการทอผ้าก็มาขอฝึกการทอผ้ากับครอบครัวนี้ ทำให้ชุมชนแห่งนี้มีการทอผ้าเพื่อเป็นอาชีพเสริม

หลังจากนั้นประมาณปี พ.ศ. 2539 มีผู้หญิงในหมู่บ้านชื่อ นางปุย สาสี ได้ไปแต่งงานกับคนจังหวัดแพร่ ที่เป็นครอบครัวที่ทำการทอผ้าตีนจก ก็ได้เรียนรู้การทอผ้าตีนจกจากครอบครัวนี้ และเมื่อนางปุย สาสี ได้กลับมาตั้งถิ่นฐานยังบ้านเดิมที่บ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ก็ได้นำความรู้การทอผ้าตีนจกจากจังหวัดแพร่มาเผยแพร่ในหมู่บ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ทำให้ในหมู่บ้านนี้เริ่มมีการทอผ้าตีนจกต่าง ๆ เกิดขึ้น ชาวบ้านละแวกใกล้เคียงก็ให้ความสนใจมาฝึกการทอผ้ากับนางปุย สาสี เกิดเป็นกลุ่มทอผ้าขึ้นมาในหมู่บ้านสองกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ

ด้วยนายพล พรหมเสน ก็มีความสนใจการทอผ้าตีนจกได้มาฝึกการทอผ้าตีนจกกับ นางปู้ย สาสี และคิดประดิษฐ์ลวดลายการทอผ้าฝ้ายขึ้นมาใหม่ ก่อให้เกิดการตื่นตัวของชาวบ้าน ในชุมชนแห่งนี้หันมาทอฝ้ายมาวางจากการทำการเกษตรเพื่อเป็นอาชีพเสริมก่อให้เกิดรายได้ ทำให้ กลุ่มสมาชิกมีรายได้เสริมเฉลี่ยปีละประมาณ 7,000 บาท ซึ่งรวมต้นทุนในการทอผ้าทั้งหมด และมีการค้าขายกันในชุมชน โดยเฉลี่ยสมาชิกหนึ่งคนทอผ้าตีนจกใช้เวลา 5-7 วัน มีต้นทุนประมาณ 200 บาท และนำไปฝากขายกับนายพล พรหมเสน

หลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลมีการส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชน ทั้งในสังคมเมืองและสังคมชนบทตลอดจนนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น งานฝีมือหัตถกรรม ต่าง ๆ ก็มีผลส่งให้กลุ่มทอผ้าในบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุอิงแกง อำเภोजุน จังหวัดพะเยา ได้มีการทอผ้าแบบตีนจกเพื่อการจำหน่ายเป็นรายได้ ภายใต้ันโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในปี พ.ศ. 2544 หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุอิงแกง ได้ให้การสนับสนุนกลุ่มทอผ้านี้ โดยเสนอให้ตั้งกลุ่มขึ้นมาอย่างเป็นทางการ และให้ทุนกู้ยืมแก่ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพทอผ้าเพื่อ ใช้ทำที่ ซื่อค้าย วัสดุอุปกรณ์ในการทอผ้าโดยให้ยืมรายละ 2,000 บาท ซึ่งในขณะนั้นมีชาวบ้าน ที่สนใจการทอผ้าตีนจกประมาณ 10 ราย เงื่อนไขการกู้ยืมให้สมาชิกกลุ่มทอผ้าใช้คืนปีละ 500 บาท โดยไม่มีดอกเบี้ย นับตั้งแต่นั้นจนถึงปัจจุบันสมาชิกกลุ่มทอผ้านี้ยังมีหนี้ค้ำชำระองค์การบริหาร ส่วนตำบลพระธาตุอิงแกงอีก 500 บาท

ตามนโยบายของรัฐบาล และเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจแบบชุมชน กลุ่มทอผ้าที่จัดตั้งขึ้น อย่างเป็นทางการนี้มีนางแสงมอน คุณารูป ได้รับเลือกเป็นประธานกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุอิงแกง อำเภोजุน จังหวัดพะเยา เนื่องจากเคยเป็นตัวแทนของหมู่บ้านไปประชุมที่ อำเภอ แต่ประธานกลุ่มผู้นี้ทอผ้าที่บ้านแบบกลุ่มอาชีพตามธรรมชาติ ส่วนนายพล พรหมเสน เนื่องจากเป็นผู้ขายได้รับการยกย่องให้เป็นผู้รู้และทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดการทอผ้าตีนจกให้แก่ สมาชิกและผู้สนใจในหมู่บ้าน ตลอดจนการคิดลวดลายการทอผ้าตามคำสั่งซื้อของลูกค้า และ ด้วยความเป็นโสดไม่มีครอบครัว ทำให้นายพล พรหมเสน จึงเป็นตัวแทนของกลุ่มไปร่วมการ ประชุม การอบรมของอำเภอ จังหวัด และระดับประเทศอยู่เสมอ ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา และทำให้นายพล พรหมเสน ได้รับความรู้ใหม่ ๆ และติดต่อกับลูกค้าเพื่อจำหน่าย ผ้าตีนจก รวมทั้งการประชาสัมพันธ์กลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุอิงแกง อำเภोजุน จังหวัดพะเยา และเมื่อไปร่วมกิจกรรม นายพล พรหมเสน ก็จะนำมาถ่ายทอดให้แก่สมาชิกกลุ่ม ทอผ้าตีนจก ซึ่งบางที นายพล พรหมเสน ก็ไม่สามารถถ่ายทอดได้หมดทุกอย่าง สาเหตุที่ประธาน

กลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา และสมาชิกผู้หญิงรายอื่น ๆ ไม่สามารถไปร่วมกิจกรรมนอกหมู่บ้านได้ เนื่องจากการมีครอบครัว และสามีไม่อนุญาตให้ไปต่างถิ่น

อย่างไรก็ตามสภาพการรวมกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ก็ประสบปัญหา คือ มีการผ้าทอในแต่ละปีจำนวนรวมกันแล้วประมาณ 30 ผืน ซึ่งถือว่ามีปริมาณที่น้อย เนื่องจากสมาชิกมีก็สำหรับทอผ้าที่บ้านของตนรวม 50 ราย แต่ที่ทำเป็นรายได้จริงยังมีเพียง 10 ราย และสมาชิกจำนวน 10 ราย ที่มารับจ้างทำการทอผ้าให้กับนายพล พรหมแสน ซึ่งเป็นลูกค้ำของนายพล พรหมแสน ที่มักนำตัวอย่างมาให้ทอตามคำสั่งซื้อ

ส่วนสมาชิกรายอื่น ๆ ที่ทอผ้าอยู่ที่บ้านเมื่อได้ผลผลิตผ้าทอ ก็นำไปฝากขายไว้ที่บ้านนายพล พรหมแสน ซึ่งถือเป็นที่ทำกรศูนย์ชั่วคราวของกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา อย่างไรก็ตามผลผลิตผ้าทอของกลุ่มนี้ไม่สามารถจำหน่ายได้อย่างรวดเร็ว ทำให้มีสินค้าคงเหลือ เนื่องจากส่วนลวดลายและสีสันทนของผ้าทอบางครั้งไม่ตรงกับความต้องการของลูกค้า เพราะกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้างนี้มักทอผ้าสีแดงสดใส ซึ่งความนิยมของลูกค้าในปัจจุบันจะเน้นไปที่สีธรรมชาติ ออกโทนสีดิน น้ำตาล หรือสีที่ได้มาจากเปลือกไม้ชนิดต่าง ๆ และด้วยสภาพบริบทของชุมชนมีสภาพเป็นชนบท เป็นทางผ่านไปสู่อำเภอปง ที่ยังไม่เจริญก้าวหน้าทางด้านการค้า การติดต่อซื้อขาย การขนส่ง ทำได้ยาก นอกจากนี้การทอผ้าตีนจกของกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้างนี้ไม่มีการทอผ้าเป็นผืนสำหรับตัดเย็บเป็นชุด เพราะขนาดของก๊ทอผ้ามีขนาดเล็กจึงทำให้สมาชิกทอผ้าได้เฉพาะตีนจกหรือผ้าทอที่ใช้สำหรับทำชายหรือสไบ นอกจากนี้สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ยังไม่ได้ให้ความสนใจในการทอผ้าทั้งผืน ทำให้ลูกค้าหาผ้ามาเทียบสีให้เข้ากับผ้าตีนจกได้ยาก และยังไม่มิตลาดรองรับอย่างต่อเนื่อง

ในกระบวนการทอผ้าของกลุ่มนี้ใช้เวลาานประมาณ 3-7 วัน หรือมากกว่านั้น จึงจะได้ชิ้นงานออกมา และผลผลิตของผ้าทอกลุ่มนี้ไม่สามารถตั้งราคาได้สูง เนื่องจากมีผ้าทอราคาถูกจากฝั่งลาวที่มีพ่อค้าแม่ค้ามาวางขายบริเวณชายแดนบ้านฮวก กิ่งอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ผ้าทอของฝั่งลาวแม้จะมีคุณภาพด้อยกว่าผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา แต่มีลวดลายคล้ายกันและราคาถูกกว่า ทำให้ผู้ซื้อบางส่วนหันไปซื้อผ้าทอจากฝั่งลาวแทน นอกจากนี้ด้วยสมาชิกของกลุ่มทอผ้านี้ทำการทอผ้าทำเป็นอาชีพเสริม เมื่อถึงฤดูกาลทำการเกษตรมาถึง สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ก็จะให้ความสำคัญกับการทำการเกษตรมากกว่า และทิ้งการทอผ้าไป มีผลทำให้ในบางครั้งการทอผ้าตามคำสั่งซื้อที่เข้ามาถึงนายพล ต้องล่าช้าไปหรือไม่สามารถรับงานได้

อย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาของกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแก อำเภोजุน จังหวัดพะเยา กรณีลูกค้ามีคำสั่งซื้อเข้ามาในกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแก อำเภोजุน จังหวัดพะเยา นายพล พรหมเสน ในฐานะผู้ที่บริหารจัดการด้านการตลาดของกลุ่ม ต้องขอร้องด้วยวาจาเป็นครั้งคราวให้กลุ่มสมาชิกทอผ้ามาช่วยทอผ้าตามคำสั่งซื้อ หรือนายพล พรหมเสน ต้องมาทอผ้าเองแทนสมาชิกที่ทำงานไปเพื่อทำงานด้านการเกษตร

ในขณะที่เดียวกันมีหน่วยงานของราชการที่เข้ามาสนับสนุนกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแก อำเภोजุน จังหวัดพะเยา คือ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนและหน่วยงานพัฒนาชุมชน ได้เข้ามาจัดการอบรมเกี่ยวกับการทอผ้าตีนจกตลาดใหม่ ๆ ยังพื้นที่ ณ บ้านนายพล พรหมเสน และหอประชุมอำเภोजุน จังหวัดพะเยา และเข้ามาช่วยแนะนำผลผลิตผ้าทอไปแสดงที่อำเภोजุน จังหวัดพะเยา ภายในนโยบายและงบประมาณที่จำกัดมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ส่วนหน่วยงานพัฒนาชุมชน ได้เข้ามาสนับสนุนเกี่ยวกับงานบริหาร การจัดการ การส่งเสริมตลาด การประชาสัมพันธ์ของกลุ่มทอผ้า และมีการเสนอแนะให้ทอผ้าใหม่ ๆ ที่ได้รับความนิยมจากท้องตลาด และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้ดูสวยงาม สีสดใสสดตา และส่งเสริมให้เป็นหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

2.2 การรวมกลุ่มทอผ้า

จากการศึกษา พบว่า สาเหตุของการเข้าร่วมกลุ่มทอผ้าครั้งนี้เนื่องจากการสนับสนุนส่งเสริมของหน่วยงานราชการที่ชัดเจน และผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการ มีประธานกลุ่ม และยังได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุจิงแกให้การสนับสนุนด้านการเงินเพื่อผู้ยืมในการลงทุนทำก๊ทอผ้า ซื่อวัสดุ อุปกรณ์ ผลทำให้สมาชิกกลุ่มเห็นลู่ทางการประกอบอาชีพทอผ้าเพื่อให้มีรายได้เสริมจึงเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม ส่วนความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มทอผ้าต่อการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแก อำเภोजุน จังหวัดพะเยา พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มจะเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) การประกอบอาชีพตามธรรมชาติเพื่อเสริมรายได้จากการทำอาชีพด้านเกษตรกรรม

การทำนา ทำไร่ และทำสวน หมายความว่า ทอที่บ้านในยามว่างจากการทำงานหรือรับจ้างด้านการเกษตร ดังคำพูดของสมาชิกกลุ่มที่กล่าวว่า “ก๊ทที่บ้าน ได้ทำงานบ้านไปด้วย เหนื่อยก็พักผ่อนก็ไปร่วม...” โดยมีระยะเวลาการเข้าร่วมกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้างที่เป็นรูปธรรมชัดเจนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ระยะเวลาการประกอบอาชีพการทอผ้าของสมาชิกโดยเฉลี่ยเป็นเวลา 6 ปี ลักษณะการมีส่วนร่วมในกลุ่มทอผ้านี้มีการแบ่งบทบาทหน้าที่แบบง่าย ๆ ตามหน้าที่ ในบางครั้งช่วยกันทำ สามารถทำแทนกันได้ เป็นลักษณะการทำงานแบบเอื้ออารี ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกันเหมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน

การจัดเวลาในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มยังไม่แน่นอน แต่จะนัดเมื่อทุกคนว่างตรงกัน หรือมีงานสั่งเข้ามาถึงนัดกัน สมาชิกกลุ่มทอผ้าส่วนใหญ่แล้ว ยังไม่มีความพึงพอใจกับรายได้ที่มาจากอาชีพทอผ้าฝ้ายทอมือนี้ เนื่องจากการทอผ้าฝ้ายทอมือนี้ในปัจจุบันมีต้นทุนในการผลิตสูงและจำเป็นต้องซื้ออุปกรณ์บางชนิด เช่น โหมประคิษฐ์ หรือฝ้ายจากต่างอำเภอ ซึ่งทำให้ไม่สามารถกำหนดราคาทุนที่แน่นอนได้ และอุปกรณ์การทอผ้าเหล่านี้มีราคาสูงขึ้นเรื่อย ๆ ตามภาวะเศรษฐกิจและสมาชิกที่ทอผ้าอยู่กับบ้านจำนวน 10 รายนี้ มีลักษณะการทอแบบวิถีชีวิตแบบชนดั้งเดิมหรือตามธรรมชาติ คือ ทำไปเรื่อย ๆ เหนื่อยก็พัก หรือทำงานบ้านไปด้วย หรือหากชุมชนมีงานก็พากันหยุดทอผ้าเพื่อไปร่วมประเพณีที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้ผลผลิตผ้าทอไม่มีการดำเนินการแบบการค้าหรือการแข่งขัน และจากการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มนี้มีความกตัญญูต่อผู้ถ่ายทอดความรู้ คือ ผู้นำกลุ่มที่ดำเนินการเชิงธุรกิจ (นายพล พรหมเสน) ดังคำพูดที่ว่า “ทอแล้วก็ไปฝากขายบ้านอ้ายพลแล้วแต่อ้ายเป็นจะขาย...”

2) การทอผ้าของกลุ่มที่มีผู้นำกลุ่ม คือ นายพล พรหมเสน จะมีลักษณะการดำเนินงานเป็นอาชีพหลักหรือเชิงธุรกิจ โดยมีที่ทอผ้าจำนวน 4 หลัง และมีสมาชิกรวมมาไว้บ้านนายพล พรหมเสนอีกจำนวน 6 หลัง รวมเป็น 10 หลัง เพื่อใช้เป็นศูนย์รวมอุปกรณ์การทอผ้าชั่วคราว มีการจัดสรรให้สมาชิกคนอื่น ๆ ได้ใช้ด้วย และสมาชิกที่มาทอผ้าที่นี่จะทอผ้าให้กับนายพล พรหมเสน ที่มีคำสั่งซื้อจากลูกค้าเป็นระบบที่ชัดเจน ก่อให้เกิดรายได้เป็นกอบเป็นกำและมีการทำงานที่เป็นระบบแบบการค้า แต่อย่างไรก็ตามก็มีปัญหาเวลารับคำสั่งซื้อจำนวนมาก ๆ สมาชิกที่มาทอผ้าให้คิดภาระกิจการประเพณีหรือไปรับจ้างด้านการเกษตร ก็ผละงานไป ทำให้ผลิตสินค้าไม่ทันตามคำสั่งซื้อ และผู้นำกลุ่มต้องลงมือทอเองหรือขอร้องเป็นกรณีพิเศษ

ส่วนความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มที่เป็นข้อดีจากการเข้าร่วมกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้างแห่งนี้ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1) ทำให้สมาชิกในชุมชนได้มีการทำงานร่วมกัน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำในอาชีพทอผ้า

2) มีการจัดการที่เป็นระบบมากขึ้น มีการแบ่งหน้าที่เป็นส่วนที่รับผิดชอบ แต่ในการปฏิบัติจริงนั้นยังพบว่ายังเป็นแบบช่วยเหลือกันทำภายในครอบครัว ซึ่งสมาชิกสามารถทำแทนกันได้ เช่น ประธานกลุ่มไม่สามารถไปร่วมการประชุมยังอำเภอหรือจังหวัดหรือนอกพื้นที่ ก็ได้มีการมอบหมายให้นายพล พรหมเสน เป็นตัวแทนกลุ่มไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้น

3) หน่วยงานราชการให้การสนับสนุนมากยิ่งขึ้น ให้คำปรึกษาและแนะนำให้เขียนโครงการต่าง ๆ เพื่อยื่นเสนอตามหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอการสนับสนุนเงินทุน เป็นต้น

ส่วนทางด้านข้อเสียจากการเข้าร่วมกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง นี้ พบว่า ภายในกลุ่มยังขาดความร่วมมือในเรื่องการจัดหาสมาชิกในกลุ่มไปเข้าร่วมอบรมตามสถานที่ต่าง ๆ ที่มีการจัดอบรมขึ้น โดยเฉพาะการอบรมที่ต้องมีการค้างแรม เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส มีภาระครอบครัว จึงไม่สามารถที่จะออกไปค้างแรมต่างถิ่นได้ ซึ่งมีตัวแทนเพียง นายพล พรหมเสน เป็นผู้เข้าร่วมอบรม และนำกลับมาเผยแพร่ให้กับสมาชิก และสมาชิกก็ยังคงขาดความกระตือรือร้นในการประกอบอาชีพทอผ้าเพื่อเป็นอาชีพหลักหรือเชิงการค้า

อย่างไรก็ตามสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ถึงแม้จะแยกเป็นลักษณะการดำเนินการ 2 แบบย่อย ๆ ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับสภาพการดำเนินงานของกลุ่มเพราะสาเหตุ คือ

1) สมาชิกให้ความนับถือ เชื่อฟังประธานกลุ่ม และผู้รู้หรือผู้ถ่ายทอดการทอผ้า คือ นายพล พรหมเสน และภายในกลุ่มมีเรื่องขัดแย้งกันค่อนข้างน้อย จะมีบ้างก็เรื่องความคิดเห็นต่อการตั้งศูนย์ของกลุ่มทอผ้าแบบถาวร ซึ่งถ้าหากมี ต้องอยู่ไม่ไกล และทางราชการต้องช่วยเหลือทุนในส่วนนี้

2) ความรวดเร็วในการดำเนินการทอผ้ายังอยู่ในระดับดี ยังสามารถผลิตงานให้เสร็จทันกำหนดเวลา หากคำสั่งซื้อมีไม่มาก หรือไม่ตรงกับฤดูกาลเพาะปลูก

ด้านความคิดเห็นของสมาชิกต่อความต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือแนวทางการพัฒนาของกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพการทอผ้าฝ้ายทอมือ คือ

1) สมาชิกต้องการให้สมาชิกคนอื่น ๆ ได้ออกไปอบรมบ้าง เช่น อบรมเรื่องการทำบัญชี การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อจะได้นำมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่มได้ แทนการฟังจาก นายพล พรหมเสน เพียงผู้เดียว

2) สมาชิกต้องการขยายสถานที่ที่ใช้รวมกลุ่มทอผ้า หรือจัดตั้งเป็นศูนย์ทอผ้าที่เป็นทางการโดยให้จัดเป็นสัดส่วนมากขึ้น เพื่อให้การรวมกลุ่มมีความสะดวกสบายมากขึ้น และสามารถรองรับการช่วยเหลือจากทางราชการได้อย่างเต็มที่และสอดคล้องกับระเบียบราชการ ซึ่งปัจจุบันสถานที่ใช้ดำเนินการของกลุ่มอยู่เป็นพื้นที่ส่วนบุคคล คือบ้านของนายพล พรหมเสน ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่จะให้ความช่วยเหลือไม่สามารถทำได้ เพราะยังไม่ได้เป็นทรัพย์สินของกลุ่มตามระเบียบของทางราชการ

3) สมาชิกกลุ่มบางคนต้องการที่ทอผ้าหลังใหญ่ที่สามารถทอเต็มผืนเพิ่มเติมอีก เพราะปัจจุบันมีที่ขนาดใหญ่ 1 หลัง และเล็ก 10 หลัง รวมจำนวน 11 หลัง โดยมีของ นายพล พรหมเสน 4 หลัง และของสมาชิกจำนวน 6 หลัง นอกนั้นจะเป็นที่ทอผ้าขนาดเล็กที่อยู่ตามสมาชิกแต่ละคน ซึ่งยังไม่พอเพียงต่อการผลิตในนามกลุ่มทอผ้า

ความคิดเห็นต่อการช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการในการประชาสัมพันธ์กลุ่ม และการแสดงหรือจำหน่ายสินค้าอยู่ในระดับดี โดยส่วนใหญ่จะจัดสินค้าไปแสดงตามหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้รับแจ้งจากทางราชการ เช่น ศูนย์อำนวยการ จังหวัดพะเยา (แต่กลุ่มไม่ค่อยออกไปขายตามบูธต่าง ๆ เนื่องจากค่าเช่าบูธมีราคาสูง และผ้าทอสำหรับโหวมมีน้อย ไม่เพียงพอ เนื่องจากส่วนใหญ่สมาชิกกลุ่มจะทอตามจำนวนที่ได้รับการสั่งทำด้วยข้อจำกัดด้านการลงทุน)

ส่วนความคิดเห็นต่อการพัฒนาอาชีพ พบว่า สมาชิกในกลุ่มตัดสินใจและร่วมรับผิดชอบด้วยกัน คือ ช่วยคิด ช่วยทำ ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่าง ๆ ร่วมกัน โดยการพูดคุยอย่างเป็นอิสระ มีอำนาจในการพูด ในการเสนอความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน โดยเป็นไปตามลักษณะของกลุ่มที่เป็นธรรมชาติ มีความเป็นเพื่อนบ้าน โดยสะท้อนความเป็นเพื่อนบ้านที่มีความจริงใจต่อกัน ดังคำพูดที่ว่า “ทอมาก็ขายให้อ้ายพล เกรงใจ เพราะอ้ายพลเป็นคนสอนให้ทอผ้าเป็น...”

ด้านความคิดเห็นของสมาชิกต่อการพัฒนาอาชีพการทอผ้าฝ้ายทอมือ คือ

1) ต้องการสร้างลวดลายผ้าให้เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มขึ้นมา ต้องการให้ผู้เกี่ยวข้องได้ช่วยเหลือในเรื่องนี้

2) แปรรูปผ้าทอให้เป็นสินค้าอื่น ๆ เช่น กระเป๋า รองเท้า หมอน ของใช้ต่าง ๆ อย่างไรก็ตามเพื่อให้การพัฒนาอาชีพการทอผ้าฝ้ายทอมือเจริญเติบโต ประชาชนกลุ่มและสมาชิกในกลุ่มได้ใช้เทคนิคหรือแนวทางในการพัฒนาอาชีพการทอผ้าฝ้าย ดังนี้

1) สรรหาแนวคิดใหม่ ๆ ในการทอผ้าให้ง่าย สวยงาม และรวดเร็วขึ้น

2) ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทอผ้า โดยสมาชิกเข้าร่วมอบรมมากขึ้น สมาชิกทุกคน

ได้รับการอบรมอย่างเท่าเทียมกัน

3) การมีเครือข่ายเกี่ยวกับกลุ่มทอผ้ามากขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะคิดต่าง ๆ

จากการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาของกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังข้าง แยกได้ 2 ลักษณะ คือ

1) กลุ่มที่มีการทอแบบเชิงธุรกิจ อันมีผู้นำกลุ่มที่เป็นผู้ริเริ่มและพัฒนาการทอตลอดจนการบริหารจัดการด้านการตลาด เสนอแนวทางการพัฒนาของกลุ่มของตนเอง ดังต่อไปนี้

1.1) จะพัฒนาลวดลาย โดยคิดลวดลายให้เป็นรูปลายไทย โดยกลุ่มต้องการความช่วยเหลือจากผู้มีความเชี่ยวชาญให้ช่วยทำโครงร่างการปักลายมาให้ แล้วผู้นำกลุ่มจึงจะสามารถฝึกสมาชิกให้ทอตามลวดลายไทยนั้น ๆ ได้

1.2) จะพัฒนาปริมาณผลิตภัณฑ์ให้มากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันยังไม่สามารถทำตามใบสั่งได้ตามกำหนด

2) กลุ่มที่มีการติดตามแบบธรรมชาติ โดยที่อยู่ที่บ้าน แล้วเมื่อมีผลผลิตออกมา ก็นำมาฝากขายที่ผู้นำกลุ่มที่ 1 ที่เป็นเชิงธุรกิจ ได้เสนอแนวทางการพัฒนากลุ่มของตน คือ

2.1) จะพัฒนาการทอให้ได้ปริมาณมาก แต่ทั้งนี้ด้วยไม่มีงบประมาณในการลงทุน ถ้าได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐแบบให้งบประมาณมา ก็จะเป็นสิ่งที่ดีต่อกลุ่ม แต่ถ้าจะให้สมาชิกไปกู้ยืมเงินมาลงทุน ก็ไม่อยากจะกระทำ ดังคำพูดของสมาชิก 2-3 คน ที่พูดตรงกันว่า “ไม่อยากจะหนี้เป็นสิน”

2.2) จะพัฒนาตลาดขายให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า โดยจะขอมาเรียนรู้กับผู้นำกลุ่มที่ 1 เพราะตั้งแต่การก่อตั้งกลุ่มมา ผู้นำกลุ่มย่อยกลุ่มที่ 1 นี้จะเป็นผู้สอน ถ่ายทอดการทอตลาดขายใหม่ ๆ แก่สมาชิกทั้งกลุ่มใหญ่ ดังคำพูดของสมาชิกที่ว่า “ก็จะพัฒนาสายฟ้าทอ ก็แล้วแต่ อ้ายพล เป็นจะสอนมา ก็ใครมาเอียน...”

2.3 การสนับสนุนกลุ่ม

จากการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่มาช่วยเหลือกลุ่มทอผ้า บ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ประกอบไปด้วย 3 หน่วยงาน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุจิงแกง เจ้าหน้าที่จากพัฒนาชุมชนประจำอำเภอจุน และเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอจุน โดยหน่วยงานภาครัฐมีวิธีการส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มทอผ้าฝ้ายทอมือ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1) ให้ทุนในการประกอบการ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุจิงแกงให้สมาชิกกลุ่มทอผ้านี้กู้ยืมรายละ 2,000 บาท ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 โดยให้มีการใช้คืนโดยไม่คิดดอกเบี้ยปีละ 500 บาท ตามนโยบายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

2) จัดอบรมพัฒนาทักษะอาชีพ และตลาดตามความต้องการของตลาดโดยศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอจุน เป็นผู้ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 จนถึงปัจจุบัน โดยมีการอบรมปีละครั้ง ตามนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ

3) ทำการประชาสัมพันธ์สินค้าให้กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ทราบผลผลิตของกลุ่มทอผ้า บ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา โดยพัฒนาชุมชนอำเภอจุน

ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐต่อการรวมกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบล
พระธาตุขิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา สรุปได้ดังนี้

- 1) สมาชิกในกลุ่มมีความเข้าใจในการพัฒนาตนเอง และพัฒนาสินค้าได้ในระดับหนึ่ง
แต่ยังไม่ถึงขั้นดีมาก
- 2) สมาชิกในกลุ่มมีการพัฒนาฝีมือและสินค้าตามความต้องการตลาดได้ในระดับหนึ่ง
ทำให้สินค้าเป็นที่รู้จักของกลุ่มเป้าหมาย และสามารถขายสินค้าได้มากขึ้น ทำให้ลดปัญหาการ
ว่างงานนอกฤดูกาล และเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว แต่ยังไม่ถึงระดับเป็นธุรกิจ

2.4 ปัญหา/อุปสรรคของกลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุขิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา สรุปได้ดังต่อไปนี้

- 1) ทนในการผลิตค่อนข้างสูง เนื่องจากสมาชิกต้องไปซื้อด้ายและอุปกรณ์จากร้านค้าต่างอำเภอ มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง จึงจำเป็นต้องเพิ่มราคาสินค้าให้สูงขึ้น จึงจะคุ้มทุนหรือเป็นราคาที่พึงพอใจ แต่ก็ขายได้ยาก เพราะปัจจุบันมีสินค้าประเภทนี้ทุกพื้นที่ของประเทศไทย
- 2) ขาดงบประมาณในการสนับสนุนเท่าที่ควร เนื่องจากกลุ่มทอผ้านี้ยังไม่ได้มีศูนย์
ที่ทำการของกลุ่มอย่างเป็นทางการ ทำให้ไม่สอดคล้องกับระเบียบของราชการ จึงไม่ได้รับการ
สนับสนุนจากหน่วยงานราชการมากเท่าที่ต้องการ
- 3) ขาดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพ
สินค้า ได้แก่ หน่วยงานพัฒนาชุมชน ด้วยข้อจำกัดทางระเบียบของทางราชการ
- 4) สมาชิกกลุ่มทอผ้าส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีการพัฒนาฝีมือเท่าที่ควร เพราะทำแบบ
วิถีชีวิตเดิม ๆ เรื่อย ๆ หรือเป็นแบบธรรมชาติ

จากการศึกษา พบว่า แนวทางในการแก้ปัญหาของกลุ่มจากหน่วยงานภาครัฐ สรุป
ได้ดังนี้

- 1) จัดให้มีการจัดอบรมกระบวนการตลาด และการบริหารจัดการกลุ่ม ตลอดจน
การจัดทำระบบบัญชีที่สามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งสร้างความตระหนักในการทำงานร่วมกันของ
กลุ่มให้มีความเข้มแข็ง และรู้จักการเสียสละเพื่อส่วนรวม แต่ในทางปฏิบัติผู้สามารถไปร่วม
การอบรมได้คือ ผู้นำกลุ่มที่เป็นผู้รู้หรือถ่ายทอดการทอเพียงผู้เดียว

2) จัดทำโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากทบวงมหาวิทยาลัยการพัฒนารัฐบาล (งบ CEO) ซึ่งได้ดำเนินการขอไปเมื่อปี พ.ศ. 2547 แต่ไม่ได้รับการตอบรับ จึงเสนอให้กลุ่มได้ทำโครงการไปอีกในปี พ.ศ. 2549

3) ประสานงานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนกลุ่มอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เช่น โรงเรียน เพื่อทำโครงการภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกัน

4) ต้องพัฒนาสินค้าของกลุ่มให้มีความหลากหลาย และทันสมัยตามความต้องการของตลาด เช่น แปรรูปเป็นกระป๋อง รองเท้า หมวก ซึ่งต้องใช้งบประมาณและเวลาในการเรียนรู้

5) จัดให้มีการประชาสัมพันธ์สินค้าให้กว้างไกลมากยิ่งขึ้นในระดับประเทศ

6) กลุ่มควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณจะทำให้กลุ่มมีโอกาสพัฒนาสินค้าด้านลวดลายผ้า แปรรูปผ้า การบรรจุภัณฑ์ และการเพิ่มผลิตภัณฑ์

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนากลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

พะเยา

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนากลุ่มทอผ้าบ้านแม่วังช้าง ตำบลพระธาตุจิงแกง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. แนวทางการพัฒนากลุ่ม จากความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มที่ได้เสนอว่า

1.1 ต้องมีการพัฒนาการทอให้มีลวดลายตรงตามความต้องการของลูกค้าจนกว่าจะเป็นลายเอกลักษณ์ของกลุ่มในอนาคต ซึ่งการพัฒนาการทอนี้ กลุ่มต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการช่วยจัดหาวิทยากร หรือทำโครงการลวดลายจากลายไทยมาให้

1.2 ต้องมีการเพิ่มปริมาณผลผลิตให้มากขึ้น ซึ่งการเพิ่มปริมาณผลผลิต กลุ่มต้องการความช่วยเหลือด้านการเงิน แบบงบประมาณให้เปล่า เพราะไม่มีเงินลงทุน และไม่อยากเป็นหนี้

2. แนวทางการพัฒนากลุ่มจากความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ เสนอว่า

2.1 ต้องมีการจัดหาศูนย์ที่ทำการถาวรของกลุ่ม เพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบของทางราชการในการหางบประมาณหรือโครงการมาสนับสนุนอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

2.2 สมาชิกกลุ่มต้องมีความกระตือรือร้นหรือพัฒนาตนเองในการประกอบอาชีพการทอผ้าให้เป็นอาชีพหลักมากกว่านี้ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการผลิต การตลาดต่าง ๆ ต่อไป

3. แนวทางการพัฒนากลุ่มของการศึกษาครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

กลุ่มทอผ้าที่มีการดำเนินงานเชิงธุรกิจ

1) ควรมีการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ พัฒนาชุมชน ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียนที่มีโครงการวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการย้อมสีด้วย วัสดุจากธรรมชาติ และอำเภอจุน ด้านงบประมาณการลงทุนแบบธุรกิจชุมชน หรือนโยบาย หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่วนหนึ่งให้หรือหาผู้สนับสนุน (เป็นผู้ลงทุน) ให้ ตลอดจนจัดทำ โครงการพัฒนาฝีมือการทอให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

2) มีการกระตุ้นสมาชิกให้ได้เปิดหูเปิดตา หรือไปศึกษาดูงานพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้เกิด การตื่นตัว อันจะนำไปสู่การพัฒนาอาชีพของตนให้เป็นจริงจังกมากขึ้น

3) ทางอำเภอควรมีการวางแผนร่วมกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง หรือภาคธุรกิจ เพื่อสนับสนุนให้กลุ่มทอผ้าสามารถพัฒนาเป็นธุรกิจชุมชน หรือหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะงบประมาณ การลงทุนด้านอาคารสถานที่ทำการกลุ่ม โดยทุ่มเทในช่วงระยะแรก ๆ และพัฒนาศักยภาพของสมาชิกแต่ละคนให้มีศักยภาพด้านการผลิต และการประกอบอาชีพเชิง ธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องจนกว่าสมาชิกจะเข้มแข็งและสร้างกลุ่มที่เข้มแข็งเป็นลำดับ ต่อไป

4) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงผลกระทบที่จะตามมาจากนโยบาย การส่งเสริมอาชีพในชุมชน ว่าจะต้องไม่ก่อให้เกิดสภาพการลงทุนที่เกินตัว หรือการลงทุนที่ ขาดความรู้ความเข้าใจในการประกอบธุรกิจ มิฉะนั้นจะเป็นผลกระทบที่ตามมา เช่น การเป็นหนี้ การเข้าสู่ระบบทุนนิยมมากเกินไป ฉะนั้นความรู้ความเข้าใจในเรื่อง “เศรษฐกิจแบบพอเพียง” เป็นสิ่งที่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจะต้องให้แก่สมาชิกกลุ่มทอผ้านี้ด้วย

กลุ่มทอผ้าที่มีการดำเนินงานแบบธรรมชาติ

สำหรับกลุ่มที่ทอผ้าแบบวิถีธรรมชาติ มีแนวทางการพัฒนากลุ่มย่อย ดังนี้ คือ

1) การพัฒนากลุ่มแบบค่อยเป็นค่อยไป เช่น แนะนำ อบรม ให้มีการพัฒนาสถานที่ ที่ทอผ้าที่บ้านให้เป็นสัดส่วน ระเบียบ และสะอาด

2) การแนะนำหรืออบรมให้สมาชิกเห็นความสำคัญของการทอผ้าว่าสามารถสร้าง รายได้เป็นกอบเป็นกำได้ ถ้าสมาชิกมุ่งมั่นผลิตออกมาอย่างสม่ำเสมอ และกล้าลงทุนเพิ่มมากขึ้น

3) การแนะนำหรืออบรมให้สมาชิกเข้าใจความต้องการของตลาดที่ปัจจุบันตลาดหรือ ผู้บริโภคต้องการสีของผ้าทอที่เป็นสีย้อมจากวัสดุธรรมชาติ

4) การแนะนำให้สมาชิกได้กล้าลงทุนเพิ่มในการทำที่ทอผ้าขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อสามารถทอผ้าได้ทั้งผืน ซึ่งจะช่วยให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าที่อยากได้ผ้าทอเป็นผืน เพื่อตัดเป็นเสื้อ ผ้าชิ้น หรือกระโปรง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved